

Agenda

Natuurpunt
Zondag 8 juli
Libellenwandeling Bree van 14.00–16.30 uur. Vertrek parkeerterrein Mariahof, einde Mariahofstraat in Bree–Beek. Inlichtingen: (+32) 089 86 43 73.

Zondag 15 juli
Insecten- en bloemenwandeling Hageven van 9.00–12.00 uur. Vertrek Bezoekerscentrum De Wulp in Neerpelt. Info (+32) 011 80 26 77.

Zaterdag 25 augustus
Nacht van de vleermuis Neerpelt van 20.00–22.00 uur. Oud Dommelhof, Toekomstlaan in Neerpelt. Inlichtingen (+32) 011 80 26 77.

Zondag 2 september
Wandeling De Luysen Bree 14.00–16.30 Parking Mariahof, einde van de Mariahofstraat in Bree–Beek. Inlichtingen (+32) 089 47 10 12.

Zondag 16 september
Trekvogelwandeling Hageven van 9.00–12.00 uur. Vertrek Bezoekerscentrum De Wulp in Neerpelt. Info (+32) 011 80 26 77.

Natuurmonumenten
Zondag 19 augustus
Wandeling Laurabossen. Vertrek vanaf Infopaneel Lozerweg (Zuid–Willemsvaart). Van 10.00 – 12.00 uur

Zondag 16 september
Herfstjijlooswandeling over de Plateaux. Vertrek vanaf werkschuur Natuurmonumenten, Barrier 15a, Bergeijk. Vanaf 10.00 tot 12.00 uur

NMC De IJzeren Man
Vanaf juli
Tentoonstelling, thema Water (NMC)
Vrijdag 6 juli

Presentatie in het NMC over nachtvlinders, met aansluitend een excursie over deze insecten. Aanvang 21.00 uur (IVN Weert e.o.).

Zondag 2 september
Wandeling het Sarsven en de Banen. Vertrek om 13.00 uur op de Dries Weert.

Zondag 16 september
– Wandeling Leerkesven in Panheel. Vertrek om 7.00 uur vanuit Politiebureau Weert (Vogelwacht).
– Speurtocht voor (ouders met) kinderen. Vertrek 13.00 –13.30 uur vanuit het NMC in Weert.

Vlaanderen telt zijn vlinders

Van het begin van de lente tot laat in de herfst zorgen vlinders voor plezierige en kleurrijke ontmoetingen in de tuin. Toch zijn heel wat soorten veel minder talrijk dan vroeger, andere nemen juist weer wat toe. Vlinders zijn erg gevoelig voor veranderingen. Het aantal vlinders en vlindersoorten vertelt ons iets over de toestand van de natuur. Door regelmatig de vlinders in je tuin te

tellen, kun je meten hoe het met de natuur in de omgeving is gesteld. Natuurpunt organiseert een maandelijks tuinvlindertelling en een groot vlindertelweekend. Meedoen is eenvoudig: op www.natuurpunt.be kun je elke maand het aantal waargenomen vlinders doorgeven. Op 4 en 5 augustus kijkt heel Vlaanderen naar vlinders tijdens de landelijke tuinvlindertelling.

De ‘zjierzen’ van Neerpelt

De mussen van Neerpelt (‘zjierzen’ in het Neerpelts dialect) zullen Jan Daniëls dankbaar zijn. Hij nam het initiatief om samen met de provincie Limburg (B) een mussenproject op ‘pootjes’ te zetten. Het is bekend dat mussen het moeilijker krijgen omdat de huizen beter worden afgesloten en omdat ze minder voedsel vinden (graanrestjes in kippenrennen en paardenvijgen).

Het mussenproject hield in dat bestaande en nieuwe leden van Natuurpunt een mussenkast cadeau kregen. Er werden zelfs mussenappartementjes gebouwd om aan de gevels te hangen. Maar liefst driehonderd kasten werden verdeeld onder de leden van Natuurpunt en heel wat nieuwe leden werden geworven. De musjes hebben er dit jaar dus heel wat nieuwe huisjes bij gekregen, (zie foto pagina 3).

Zinkfabriek Budel kiest voor groen

Zinkfabriek Zinifex in Budel-Dorplein gaat haar bedrijfsterrein milieuvriendelijk maken. De onderneming verkoopt 220 hectare aan Natuurmonumenten. Daarnaast neemt Natuurmonumenten 180 hectare in beheer. Ook richt Zinifex een duurzaam bedrijven­terrein voor de metaalsector op. Natuurontwikkeling is een belangrijke voorwaarde voor het plan.

Voor natuurcompensatie trekt Zinifex, samen met de provincie Noord-Brabant en de gemeente Cranendonck, 3,5 miljoen euro uit. Er wordt ook een extra ven uitgediept op het terrein, omdat de zeldzame heikikker in het gebied is gesignaleerd. Als alle inspraakprocedures met goed resultaat verlopen, kan in 2010 worden gestart met de werkzaamheden.

Openingstijden

Bezoekerscentrum De Wulp
Tussenstraat 10, B–3910 Neerpelt, België, telefoon (+32) 011 – 80 26 77, e-mail: dewulp@skynet.be, www.dewulp.net.
Op zaterdag en zondag open van 14.00 tot 18.00 uur en op woensdag van 13.00 tot 17.00 uur. Voor groepen na afspraak van dinsdag tot en met vrijdag.

NMC De IJzeren Man
Geurtsvenweg 4, 6006 SN Weert, Nederland, telefoon (+31) 0495 – 52 48 93, e-mail: info@nmcweert.nl, www.nmcweert.nl
In de zomertijd geopend van dinsdag tot en met zondag tussen 13.00 en 17.00 uur en in de wintertijd tussen 13.00 en 16.00 uur.

Colofon
Wulpenvlucht is een gezamenlijke kwartaaluitgave van Natuurpunt vzw en Vereniging Natuurmonumenten. Het wordt gratis verspreid onder geïnteresseerden. Voor een abonnement kunt u bellen naar (035) 655 99 11 (Nederland, Natuurmonumenten) of naar (011) 80 26 77 (België, Bezoekerscentrum De Wulp).
Redactie
Theo van den Berkmortel, Gaby Bollen, Ghis Palmans, Willy Pardon, Nicoline van Tiggelen
Eindredactie + v.u.
Van Tiggelen Tekst & Communicatie, Oirschot
Opmaak
Ster design BNO, Eindhoven
Drukwerk
Drukkerij van Druenen, Eindhoven

Driemaandelijks nieuwsbrief over natuurgebieden van Natuurpunt en de Vereniging Natuurmonumenten rondom Bezoekerscentrum De Wulp.

*Nummer 30
juli
augustus
september 2007*

In dit nummer
Pagina 2
Cadmium, het spook van Nood-Limburg

Pagina 3
Een woordje met ...
Albert Geuens

Pagina 4
Agenda

Tel de vlinders in je tuin

De ‘zjierzen’ van Neerpelt

Zinkfabriek Budel kiest voor groen

Redactieadres
Voor België:
Tussenstraat 10
3910 Neerpelt
Voor Nederland:
Venboordstraat 6
6005 PJ Swartbroek

Wulpenvlucht wordt gedrukt op minder milieubelastend papier.
Afgiftekantoor 3920 Lommel 1 P209049

Stramprooierheide, geniet van de stilte

Het ene moment bent u nog in Nederland; honderd meter verder passeert u de Belgische grens. En na de volgende bocht bent u opnieuw op Nederlandse bodem. Het gebied ligt tegen het Vlaamse Stramprooierbroek aan en maakt deel uit van het grensoverschrijdend landschap Kempen~Broek.

Wandelen in prachtige grensnatuur kan op de Stramprooierheide. Al moet u zich van die heide niet al te veel voorstellen. De heide op deze oude stuifduin blijft beperkt tot enkele verspreid gelegen veldjes. Daar groeien kruipbrem, klokjesgentiaan en zandblauwtje. U passeert ook gras- en bouwland.

De stilte is kenmerkend voor de Stramprooierheide (foto Theo van den Berkmortel)

Op de akkers verbouwt Natuurmonumenten biologische winterrogge. Daar komen geen kunstmest of chemische bestrijdingsmiddelen aan te pas. Door het natuurgebied loopt ook een uitgebreid netwerk van fietsroutes.

Licht in de duisternis
De dominante donkere naaldbossen worden door Natuurmonumenten uitgedund. Uitdunnen betekent dat er weer licht op de bodem valt. En waar licht schijnt, ontkiemen kruiden en struiken. Het bos wordt daarmee gevarieerder en trekt meer insecten, vogels en kleine zoogdieren aan. De ruige graslandjes worden eens in de drie jaar gemaaid, waarna het maaisel wordt afgevoerd. Ook dat is gunstig voor de variatie in vegetatie. Vlinders en

bijen houden van de bloemen en kruiden die hier ontkiemen.

Fraai stukje niemandsland
Ook de poelen langs de Grensweg worden door Natuurmonumenten met zorg beheerd. In het water leven de fraaiste salamanders. Alpenwatersalamander, kam-salamander en kleine watersalamander planten zich prima voort op dit unieke stukje ‘niemandsland’. Maar bijzonder is toch ook wel de stilte. Het enige dat je hoort is het ruisen van de wind of het fluiten van een vogel. Dat is pas genieten, met volle teugen!

Inlichtingen: Toon van den Eijnde, boswachter, telefoonnummer (+31) 0495 – 55 26 46.

Kempen~Broek

Op de grens van Belgisch en Nederlands Limburg en Noord-Brabant ligt Kempen~Broek, een grensoverschrijdend landschap dat in zijn omvang uniek is voor Vlaanderen en Nederland. Het strekt zich uit over de gemeenten Cranendonck, Weert, Hamont-Achel, Bocholt, Bree, Kinrooi en Maaseik. De Stramprooierheide maakt hier deel van uit. Meer weten? kijk dan op de website www.kempenbroek.be of www.kempenbroek.nl.

Sanering duurt nog tientallen jaren

Cadmium: het spook van Noord-Limburg

Wanneer inwoners van Belgisch Noord-Limburg over “t fabriek” spreken, bedoelen ze de zink-fabriek van Overpelt die velen onder hen te werk heeft gesteld. De hoofdactiviteit van de zink-fabriek is de winning van zink waarvan een nevenproduct cadmium is. Cadmium is een zacht, blauwachtig kankerverwekkend metaal.

Cadmium heeft zich op drie manieren kunnen verspreiden in het milieu: door de lucht, via het water en via transport. Door de uitstoot van cadmium in de lucht zijn bepaalde gebieden sterk vervuild. De zinkfabriek mag ook lozen in de Eindergatloop: ‘het vergiftigd beekje’. De Eindergatloop mondt uit in de Dommel waarin men opmerkelijk hoge concentraties cadmium meet in de zwevende stof.

Slakken

Het afvalproduct van de zink-productie noemt men slakken. Omdat men vroeger niet beter wist, werden deze slakken gebruikt voor wegen en erven. Nu blijken deze slakken aanzienlijke hoeveelheden cadmium te bevatten en heel wat tuintjes te hebben vervuild. Voor het saneren van deze gebieden, is een Cadmiumplan opgesteld. Zo worden tuintjes in de nabijheid van de fabriek, waar de

Weinig precisie bij het verwijderen van vuil slib in de Dommel (foto Marc De Cleck)

slakken gebruikt zijn geweest, en de fabrieksterreinen zelf, afgegraven en gesaneerd. De uitvoering hiervan is nog bezig.

Dommel

Het saneringsproject is later uitgebreid met een slibuiming van de Dommel. Grote hoeveelheden verontreinigd slib zijn begin dit jaar uit de Dommel verwijderd. Vreemd genoeg werd Natuurpunt, die het Hageven beheert, niet op de hoogte gesteld van deze werken. Grote vragen kunnen ook gesteld worden bij de manier van werken: met een kraan vanaf de kant of vanaf een bootje werd lukraak slib uit de Dommel gevist. Veel waterplanten en dieren moesten eraan geloven. De Dommel is door deze aanpak vijf jaar teruggezet in de tijd. We vinden nu dammen in de Dommel om het waterpeil terug op zijn oorspronkelijk peil te brengen. Voor het Hageven is dit

waterpeil levensbelangrijk. Zeker nu met Europese steun veel vennen hersteld zullen worden (Lifeproject). Een daling van het grondwaterpeil zou dramatische gevolgen kunnen hebben voor de flora en fauna.

Grondwater

Het grondwater onder de fabrieksterreinen is ook zwaar vervuild. De saneringswerken die begonnen zijn, zullen pas over twintig of dertig jaar voltooid zijn. Ondertussen mag de zinkfabriek nog steeds lozen in de Eindergatloop; blijkbaar zijn de normen daar minder streng dan voor het zusterbedrijf in Budel. De technologie is er, maar de financiën blijkbaar niet. Het zal dus nog een hele tijd duren voordat we verlost zijn van het spook van Noord-Limburg.

Meer informatie: www.neerpelt.be en www.overpelt.be

Cadmium

Cadmium heeft zijn naam te danken aan het feit dat het metaal vooral werd teruggewonnen uit zinkbloemen, *Cadmia fornacum*, die aan de zinkdistilleerovens werden aangetroffen. De naam werd in 1818 door ene Strohmeyer voorgesteld.

Een woordje met... ‘Bèrke’ Geuens

Eigenlijk moeten we Albert zeggen, maar iedereen kent hem als Bèrke. Klein van gestalte,

maar een grote meneer binnen de vogelwereld, al blijft hij daar zelf heel bescheiden in.

“Vogels, vogels en nog eens vogels...”

Bèrke Geuens is al vijftig jaar vogelringer. (foto Gaby Bollen)

Begin jaren zestig waren de natuurliefhebbers in Vlaanderen minder werkzaam in verenigingen. Ieder werkte individualistisch in zijn eigen gemeente. Niet anders voor Bèrke, die als jonge natuurliefhebber de bossen en heide in de wijde omgeving van Eksel afschuimde naar vogels. Na enkele jaren had hij al zo veel kennis opgedaan dat hij zich waagde aan het examen voor officiële vogelringer. “Ik kreeg een aantal half vergane balgen (opgezette vogels) voorgelegd”, begint hij. “Je moest die op naam brengen, onder het toezicht van een strenge jury. Bij mijn laatste balg – een kustvogel – begon ik te twijfelen. Maar de jury zag toch iets in mij en was ervan overtuigd dat er nog wel iets van mij zou worden. Zo werd ik met mijn 16 jaar de jongste ringer van België.” Ondertussen, vijftig jaar later, kent hij zijn kustvogels wel. En meer zelfs... na zijn talrijke buitenlandse reizen kun je aan deze sprekende vogelgids bijna alle namen vragen van alles wat vliegt en pluimen heeft.

De tel kwijt

Hoeveel vogels van hem al een ring hebben gekregen kan hij niet met

precisie zeggen, maar het benadert toch de 50.000. “Mijn mooiste ervaring als ringer is die met de jonge goudplevier in 1980. Hiermee werd voor het eerst bewezen dat deze vogel een broedgeval had in Vlaanderen,” weet Bèrke. “Maar ook de terugmelding van een torenvalk die gevonden was in een drinkput voor kamelen in Tunesië, blijft me bij.”

Mooiste plekjes

“De natuur begon eigenlijk in onze achtertuin”, vervolgt Bèrke. “De Vissebedden en de Schoetelputten in Hechtel waren militair domein.

Verboden terrein dus, maar omdat er niemand mocht komen zag je daar korhoen of grauwe kiekendief. Zelfs nu na vijftig jaar is dat gebied bijna nooit betreden door mensen. Daar ligt dus nog een echt stukje ongeschonden natte heide.” Albert is een gedreven reiziger. Aan Lapland bewaart hij de mooiste herinneringen. “In de boeken zag ik als jonge snaak foto’s van vogels die ik zeer graag echt zou willen zien. Buiten het prachtige landschap heb ik al die vogels ook echt mogen bewonderen. Onvergetelijk!”

Eindelijk weer vooruitgang

“Het ergste wat de natuur in het verleden is overkomen, is de verloederings van de beken”, weet Bèrke. “In de Nete vingen we nog modderkruiper en beekprik. Of zochten we naar sprok (kokerjuffers) dat als aas diende bij de vissen. Wanneer we bij de gemeentelijke diensten een klacht indienden tegen het rechtekken van beken of het verdrogen van een beekdal, werden we gewoon weggelachen. Toen moest alles wijken voor de landbouw. Maar ik heb de indruk dat we nu toch uit dat dal aan ‘t kruipen zijn”, besluit hij.

Mussenpaartjes verwend met een eigen huisje, zie pagina 4. (foto Gaby Bollen)

